

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Štúrova 2, 812 85 Bratislava

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Bratislava

Váš list číslo/zo dňa
SEOP-118-8/2021OdMV
14.12.2021

Naše číslo
Leg/1 272/21/1000-13

Vybavuje

Bratislava
3. januára 2022

Vec:

Návrh na uzavretie Dohody o spolupráci v oblasti obrany medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických – stanovisko a pripomienky k návrhu

K označenému návrhu uplatňujeme tieto pripomienky:

1. K materiálu všeobecne - Z:

1.1 Uznávajúc potrebu posilniť spoločnú bezpečnosť, prispieť k medzinárodnému mieru a stabilite a prehĺbiť spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) vníma predmetnú iniciatívu ako vyvrcholenie náročných vyjednávacích procesov a rokovaní o spolupráci v oblasti obrany medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických, ktoré sú výsledkom mimoriadneho úsilia a snahy zainteresovaných strán o naplnenie mieru a cieľov NATO. Zároveň prokuratúra vníma, že ide o politický projekt dotknutých vlád a výsledok dlhoročných rokovaní, ktoré vyústili do návrhu bilaterálnej Dohody o spolupráci v oblasti obrany medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických (ďalej len „Dohoda“).

Na strane druhej však niet pochýb o tom, že tento návrh Dohody musí byť bezpodmienečne v súlade s ústavnými rámcami a verejným záujmom oboch zmluvných strán Dohody, v danom prípade nielen Spojených štátov amerických (ďalej aj „USA“) ale aj s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) a so záujmami štátu - Slovenskej republiky v rámci európskeho priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, upravených Chartou Európskej únie a Zmluvou o Európskej únii.

Návrh bilaterálnej Dohody je zároveň potrebné vnímať aj s perspektívou, že ide o akt spolupráce v oblasti obrany nielen počas jedného volebného obdobia

a jednej (aktuálnej) vlády, ale ide o spoluprácu v podstatne širšom časovom období, nakoľko sa týka obdobia najmenej 11-tich rokov (10 rokov počiatočnej platnosti návrhu Dohody, následne plynú 1-ročná výpovedná lehota) s dopadom prierezo vo na celú spoločnosť Slovenskej republiky. Obdobie platnosti zmluvy tak „zasiahne“ vládnutie ďalších minimálne budúcich troch vlád Slovenskej republiky.

V zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, *Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.*

Slovenská republika (ďalej aj „SR“) ako zvrchovaný štát, v zmysle medzinárodného práva dodržiava svoje záväzky, ktoré mu z medzinárodného práva vyplývajú.

Medzinárodné právo, ako typ práva konsenzuálneho pôvodu, je právom, kde na rozdiel od vnútroštátnych právnych poriadkov (jeho prameňom nie je zákonná či podzákonná norma), ale medzinárodným spoločenstvom konsenzuálne vytvorená alebo samovoľne vzniknutá právna norma, kde zvrchovanosť v danom kontexte znamená vlastnosť, kedy subjekt nie je a ani nemôže byť obmedzený normou, ktorá by vznikla bez jeho súhlasu, vyjadreného buď explicitne v prípade medzinárodných zmlúv alebo implicitne v prípade medzinárodnej obvyčaje.

Pokiaľ ide o právny rámec a pristúpenie Slovenskej republiky k právnemu rámcu zmlúv NATO – t. j. Zmluvy medzi štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami Severoatlantickej zmluvy, vzťahujúcej sa na status ich ozbrojených síl (podpísanej v Londýne 19.6.1951), protokolu k uvedenej zmluve (podpísaný v Paríži 28.8.1952) a ďalších nadväzujúcich dohôd NATO (podpísané v Ottawe 20.9.1954, Bruseli 14.9.1994, Paríži 21.9.1960, Bruseli 19.10.1970, Bruseli 6.3.1997, Paríži 18.6.1964) a dotknutých bilaterálnych zmlúv (ďalej len „právny rámec „acquis NATO““), tie predstavujú právny rámec spolupráce členských štátov NATO obsahujúci záväzky uznané medzinárodným spoločenstvom, ktorých plnenie je vynútiliteľné z hľadiska medzinárodného práva verejného.

Generálna prokuratúra považuje právny rámec „acquis NATO“ za flexibilný, primerane vyvážený a aplikačnou praxou dostatočne odskúšaný kompromis medzi koncepciou územnej zvrchovanosti a práva vlajky, čo však nie je možné konštatovať o aktuálnom znení návrhu Dohody z dôvodov uvedených v ďalšom texte.

Po oboznámení sa s návrhom textu Dohody je nutné konštatovať, že z návrhu Dohody vyplýva značná nerovnosť strán, predovšetkým na strane Slovenskej republiky a zvýhodňovanie na strane USA (viac povinností a menej práv na strane Slovenskej republiky a naopak vo vzťahu k USA), pričom návrh bilaterálnej Dohody (zmluvy) je iniciovaný práve americkou stranou.

Nepochybne za pozornosť stojí fakt, že anglická jazyková verzia vždy začína vetou začínajúcou USA stranou ako prvou a následne stranou Slovenskej republiky

(viď napr. nadpis v anglickej verzii a nadpis v slovenskej verzii), pričom slovenská jazyková verzia má uvedené poradie obrátené. Určité jazykové nepresnosti si je možné všimnúť napr. aj ďalej v texte, napr. v recitáli „...to enhance **their** common security... versus ... posilniť **svoju** spoločnú bezpečnosť...”. Vzhľadom na uvedené, ale aj na ďalšie formulácie v jednotlivých jazykových verziách v rámci ich eufemických vyjadrení právnych konštrukcií textu, navrhujeme celkovú gramatickú kontrolu a korekciu, aby bolo zrejmé, či sú obe jazykové verzie návrhu Dohody totožné.

Táto pripomienka je zásadná.

1.2 Predložené znenie nerešpektuje čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1 a 2, čl. 3 ods. 1 a čl. 7 Ústavy SR, pretože podľa Ústavy SR je Slovenská republika zvrchovaným, demokratickým a právnym štátom, ktorého územie je jednotné a nedeliteľné, v ktorom štátna moc pochádza od občanov a štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 7 ods. 2 prvej vety Ústavy SR Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Podľa čl. 7 ods. 3 Ústavy SR Slovenská republika sa môže s cieľom zachovať mier, bezpečnosť a demokratický poriadok za podmienok ustanovených medzinárodnou zmluvou zaradiť do organizácie vzájomnej kolektívnej bezpečnosti.

Návrh bilaterálnej medzinárodnej zmluvy uzavretej medzi SR a USA v predloženom znení odporuje týmto ústavným článkom.

Predložené znenie návrhu bilaterálnej zmluvy medzi SR a USA nerešpektuje ani základné práva a slobody ustanovené v druhej hlave Ústavy SR, ktoré sú zaručené nielen občanom Slovenskej republiky, ale aj za podmienok ustanovených v čl. 52 ods. 2 Ústavy SR aj cudzincom v Slovenskej republike, a to najmä:

- základné ľudské práva a slobody (čl. 14 až 25 Ústavy SR) – napríklad zákaz trestu smrti (v USA v niektorých štátoch je prípustný a vykonáva sa), nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, zákaz mučenia a krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu, právo na osobnú slobodu - zadržanie, zatknutie, trestné stíhanie, väzba a pozbavenie osobnej slobody môže byť vykonané len z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom, zákaz nútenej práce a nútenej služby, právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, právo na ochranu súkromného a rodinného života, právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe, právo vlastníť majetok a právo na rovnakú ochranu vlastníckeho práva, nedotknuteľnosť obydlia, právo na listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochranu osobných údajov, právo na slobodu pohybu a pobytu, právo každého, kto sa zdržiava na území

Slovenskej republiky, toto územie slobodne opustiť, právo na slobodu myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery, právo slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru buď sám, buď spoločne s inými, súkromne alebo verejne, bohoslužbou, náboženskými úkonmi, zachovávaním obradov alebo zúčastňovať sa na jeho vyučovaní,

- politické práva (čl. 26 až 32 Ústavy SR) – napríklad právo na slobodu prejavu a právo na informácie, právo na vyjadrovanie svojich názorov slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj právo slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu, zákaz cenzúry, petičné právo, právo pokojne sa zhromažďovať, právo pokojne sa združovať,
- hospodárske, sociálne a kultúrne práva (čl. 39 až 43 Ústavy SR) – napríklad právo na ochranu zdravia, ochrana manželstva, rodičovstva a rodiny,
- práva na ochranu životného prostredia (čl. 44 až 45 Ústavy SR),
- právo na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 až 50 Ústavy SR) – napríklad právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky, právo na zákonného sudcu, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, právo odoprieť výpoveď, právo na právnu pomoci, rovnosť účastníkov konania, právo na tlmočníka, právo na verejné prerokovanie vecí, právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, právo byť prítomný na prejednaní vecí, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, výlučná pôsobnosť trestného zákona a trestného poriadku na území Slovenskej republiky s výnimkou práva preniesť výkon časti práv Slovenskej republiky na Európsku úniu podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy SR, ústavné právo na prezumpciu nevinoty, zákaz sebaobviňovania, právo na obhajobu a ústavaný zákaz porušenia zásady ne bis in idem, ako aj rešpektovanie ďalších zásad trestného zákona (právo byť oboznámený s obvinením, právo odoprieť výpoveď a zákaz pozbavenia tohto práva akýmkoľvek spôsobom, právo na odvolanie, zákaz reformatio in peius, beneficium cohaesionis, in dubio pro reo atď.).

Ústava SR tieto práva zaručuje každému, kto sa nachádza na území Slovenskej republiky. Ak bude uzavretá medzinárodná zmluva s USA v predloženom znení, Slovenská republika rezignuje na garanciu týchto ústavných práv.

Táto pripomienka je zásadná.

1.3 Z predloženého materiálu vyplýva, že návrh Dohody má mať prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, v niektorých častiach nad rámec práv a povinností, ako ich upravuje zmluva NATO SOFA, pričom deklaratórna prvá časť návrhu Dohody (preambula) hovorí, že Dohoda má plne rešpektovať Ústavu SR a iné slovenské zákony.

Návrh na uzavretie Dohody o spolupráci v oblasti obrany medzi vládou

Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických z pohľadu Slovenskej republiky vybočuje z právneho rámca stanoveného „acquis NATO“, nakoľko mimo jeho rámca upravuje rôzne situácie, za ktorých sa navrhuje, aby sa Slovenská republika vzdala oprávnení na výkon svojej suverénnej štátnej moci na vlastnom (zvrchovanom) území.

Generálna prokuratúra preto z dôvodu, že návrh Dohody presahuje do práv garantovaných Ústavou SR, k materiálu v medzirezortnom pripomienkovom konaní zaujíma negatívne stanovisko a navrhuje jeho odmietnutie ako celku.

Z predkladacej správy k materiálu vyplýva, že predmetom navrhovanej Dohody je posilniť spoluprácu Slovenskej republiky a Spojených štátov amerických v oblasti obrany a v rámci Severoatlantickej aliancie a vytvoriť právny rámec pre rozšírené a prehĺbené partnerstvo, rozvoj obranných spôsobilostí, obranného plánovania a vojenského výcviku Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Uzatvorenie tejto Dohody v zmysle predkladacej správy posilní bezpečnosť a obranu Slovenskej republiky.

Po oboznámení sa s obsahom návrhu predmetnej Dohody je však nutné konštatovať, že z tejto Dohody žiadny z vyššie deklarovaných cieľov explicitne nevyplýva.

Pokiaľ ide o text návrhu Dohody, sme názoru, že návrh Dohody jednotlivé práva a povinnosti stanovuje jednostranne (v prospech americkej strany a „práva vlajky“). Návrh Dohody nepredstavuje iba spresňujúce, či inak výkon uľahčujúce ustanovenia „acquis NATO“, ako ich predkladateľ prezentuje (v masmédiách), resp. ako sa uvádza v recitáli návrhu Dohody, ale návrh zásadným spôsobom rozširuje existujúci právny rámec „acquis NATO“ (zmlúv SOFA). Dohoda ide teda nad rámec už existujúceho právneho rámca „acquis NATO“ a to **bez** akéhokoľvek prvku **reciprocity** a bez aspoň približne obojstranne vyváženého postavenia strán - partnerov (partnerstva), a to v zjavný neprospech fyzických osôb, právnických osôb a štátu - Slovenskej republiky.

Návrh Dohody okrem iného, podľa nášho názoru, porušuje základné zásady upravené Ústavou SR a Chartou základných práv Európskej únie, a to zásadu rovnosti a zásadu ochrany práv užívania oprávnene nadobudnutého majetku (vlastníckeho práva).

V danej súvislosti predkladateľ mediálne deklaroval, že návrh Dohody je štandardný a obdobný ako u zvyšných strán NATO, avšak konkrétne podmienky a špecifiká, za akých sú umiestnené ozbrojené sily v rámci EÚ v okolitých štátoch - partneroch NATO, nie sú v rámci medzirezortného pripomienkového konania zverejnené, ani predkladateľom vysvetlené (v predkladacej správe ani inak zrejmé) a v súčasnosti nie je možné pre krátkosť času a stanovené lehoty medzirezortného pripomienkového konania (materiál bol zverejnený na pripomienkovanie dňa

14.12.2021) uvedenú skutočnosť v rámci komparácie posúdiť ani vyhodnotiť.

Ďalej pripomíname, že generálna prokuratúra eviduje viaceré prípady podaní občanov, resp. občianskych združení, týkajúcich sa rôznych otázok nepriaznivého zásahu do ich kvality života v regiónoch v oblasti vojenských letísk, napríklad pre rušenie hlukom z leteckej prevádzky vojenských lietadiel v okolí vojenských letísk (Sliač a Kuchyňa). Uvedené podania boli prokuratúrou Slovenskej republiky vybavené odložením z dôvodu, že napádané podzákonné akty - príslušné nariadenia veliteľa vzdušných síl, ozbrojených síl Slovenskej republiky pre bezpečnosť letov vydané pre dané obdobie rokov, nepodliehali (ani nepodliehajú) pôsobnosti a právomoci prokuratúry Slovenskej republiky z dôvodu, že ide o posudzovanie podzákonných aktov vydávaných v súlade s „acquis NATO“ za účelom ochrany vzdušného priestoru v rámci partnerstva Slovenskej republiky v NATO.

Je možné teda konštatovať, že niektoré negatíva súvisiace s prevádzkou vojenských letísk sú už dlhodobo známe a pokiaľ ide o spomínanú hlučnosť letísk a rušenie hlukom z prevádzky vojenskej techniky obyvateľov dotknutých regiónov. Obyvatelia príľahlých regiónov pri vojenských letiskách dlhodobo nie sú spokojní zo stavom hluku z letovej prevádzky, záležitosť považujú za nevyriešenú a situáciu vnímajú tak, že problematika prechádza z jednej vlády na ďalšiu, bez zmeny. V prípade návrhu bilaterálnej Dohody je dôvodné a rozumné očakávať, že prevádzka vojenských letísk, pokiaľ ide o frekvenciu letov a hladinu nočného, či denného hluku, rušenie telekomunikačných frekvencií a iných nepriaznivých dopadov na obyvateľov dotknutých regiónov sa iba zvýši, avšak návrh Dohody to nijako explicitne nerieši.

Návrh materiálu, ako typ prezidentskej zmluvy v zmysle čl. 7 ods. 4 a 5 Ústavy SR, ako akt medzinárodného práva, má v prípade jeho prijatia v zmysle Ústavy SR prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, avšak nemá prednosť pred Ústavou SR, právom Európskej únie, ani nemôže byť s nimi v rozpore.

Predložený návrh textu v slovenskej a anglickej jazykovej verzii pri jednotlivých článkoch začína síce vety tým, že konštatuje plné rešpektovanie suverenity a zákonov Slovenskej republiky, avšak pokračovanie, respektíve následný text článkov definuje práva a povinnosti strán, ktoré (minimálne v niektorých prípadoch) z pohľadu Slovenskej republiky spochybňuje.

Pokiaľ ide o víziu finančného príspevku Slovenskej republiky vo výške cca 100 mil. \$, ten predstavuje oproti výške obstaraní a úhrad (z verejných zdrojov), ktoré štát zaplatil za vrtuľníky, či stíhacie lietadlá a samotnej výšky rozpočtovej kapitoly predkladateľa pre ozbrojené sily na rok 2022 (ktorá má ambíciu do konca roku 2024 dosiahnuť 2% požadované NATO-m z celkového HDP štátu) iba zlomok z celkovej rozpočtovej kapitoly. Dovoľujeme si preto vyjadriť názor, že indikovaná možnosť (nie povinnosť, či oprávnenie) získania/čerpania príspevku v sume cca 100 mil. \$, ktorú by americká strana v prípade splnenia ďalších podmienok potencionálne investovala na území Slovenskej republiky na opravu predmetných dvoch vojenských letísk

(Vojenské letisko Kuchyňa, Vojenské letisko Sliač), nie je a ani by nemala byť zásadným, motivačným, resp. smerodajným kritériom posudzovania, schválenia, či neschválenia návrhu Dohody.

Naviac, samotný návrh Dohody neobsahuje k uvedenej sume cca 100 mil. \$ pre potreby investícií do slovenských vojenských letísk žiadne konkrétnosti (uvádza sa, že ide iba o „možnosť“ podliehajúcu ďalej schváleniu Kongresom USA), teda ide o proces podmienený ďalšími podmienkami a schvaľovaním, ktorý Dohoda nemôže garantovať, nakoľko nikto nevie, ako bude prebiehať proces a hlasovanie spomínaným zákonodarným orgánom - Kongresom USA.

Otázkou je, aký benefit by Slovenská republika eventuálne získala, ak by Kongres USA uvedený finančný program (cca 100 mil. \$) napr. z dôvodu ekonomickej náročnosti celosvetovej pandémie a jej nepriaznivých ekonomických dopadov neschválil (a či by to nemalo byť odzrkadlené napr. aj v danej Dohode v častiach, ktoré pojednávajú o bezodplatnom plnení a všetkých úľavách v prospech americkej strany). Text Dohody nič obdobné nerieši, práve naopak.

Opakujeme, že prísľub získania novej sumy vo výške cca 100 mil. \$ je iba zlomkom zo stoviek miliónov eur, ktoré štát - Slovenská republika, za vrtuľníky a stíhacie lietadla uhradila. Je rozumné a primerané sa domnievať, že ak sa v rámci rozpočtu štátu našli zdroje na vrtuľníky a stíhacie lietadlá, zrejme mal štát alokované aj súvisiace prostriedky na náklady potrebné na uskladnenie, servis a prevádzku letovej techniky, výcvik a že možná finančná pomoc americkej strany by nemala mať kardinálny vplyv na posúdenie výhodnosti/nevýhodnosti Dohody. Ak je predmetný obnos pre obranu a mier štátu relevantný, štát by mal nájsť aj spomínaný zlomok z obstarávacej ceny leteckej techniky na jej údržbu, prevádzku a modernizáciu letísk.

Napokon, suma cca 100 mil. \$ je iba zlomkom z rozpočtu, ktorým disponujú ozbrojené sily Slovenskej republiky na najbližšie obdobie do roku 2024 (predpoklad cca 2 miliardy eur na rozpočtový rok), určených na účely plnenia obrany štátu, **zachovania mieru, bránenia slobody, nezávislosti, zvrchovanosti, územnej celistvosti Slovenskej republiky a nedotknuteľnosť jej hraníc**, ako aj na plnenie **záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv**, ktorými je Slovenská republika viazaná. Predmetná „možná“ suma cca 100 mil. \$ by preto nemala hrať žiadnu významnú úlohu v rámci komplexnosti posúdenia návrhu Dohody.

V zmysle Bezpečnostnej stratégie Slovenskej republiky je na vrchole bezpečnostných záujmov zaistenie politickej nezávislosti, zvrchovanosti, územnej celistvosti, nedotknuteľnosti hraníc a identity Slovenskej republiky, ako aj bezpečnosti všetkých jej občanov.

Jedným z hlavných bezpečnostných záujmov SR je posilňovanie bezpečnosti a stability euroatlantického priestoru, vrátane posilňovania solidarity a súdržnosti NATO (aktuálne v zmysle „NATO 2030“ stratégie a definovaných priorít) a EÚ,

spočívajúcich v:

- schopnosti čeliť bezpečnostným hrozbám,
- zachovania bezpečnosti a obrany všetkých členských štátov,
- udržiavania silnej transatlantickej väzby ako základu kolektívnej obrany v NATO, vrátane naplňovania strategického partnerstva medzi nimi,
- rozvoja ich vzájomných vzťahov a vyhýbania sa zbytočným duplicitám v oblasti obrany a bezpečnosti,
- posilňovania inštitucionálnej stability EÚ, vrátane stability schengenského priestoru,
- schopnosti EÚ konať ako bezpečnostný aktér,
- dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, princípov právneho štátu a rozvoja demokracie v celom euroatlantickom priestore.

Bezpečné a stabilné integračné zoskupenia, ktorých je SR členom, patria k základným predpokladom bezpečnosti a stability SR. Niet pochyb o tom, že NATO predstavuje pre Slovenskú republiku najvyššiu medzinárodnú záruku obrany a nástroj naplňovania jej bezpečnostných záujmov.

Napriek uvedenému, návrh na uzavretie predmetnej Dohody sa javí byť v absolútnom rozpore s bezpečnostnou politikou a bezpečnostnou stratégiou Slovenskej republiky.

Návrh na uzavretie predmetnej bilaterálnej Dohody je jednostranný, asymetrický, výrazne zvýhodňujúci americkú stranu.

Predkladateľ sa nezaoberá, ani nevysvetľuje, **prečo americká strana** by podľa návrhu **mala mať jednostranné, výrazné výhodnejšie postavenie v neprospech občanov Slovenskej republiky**, a to aj výhodnejšie ako s naším najbližším susedom - Českou republikou, s ktorou má Slovenská republika spoločnú históriu a upravenú spoločnú ochranu vzdušného priestoru, ako to vyplýva zo Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o spolupráci pri vzájomnej ochrane vzdušného priestoru oznámenej Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky pod č. 309/2017 Z. z.

Predmetný návrh Dohody v jej aktuálnom znení by mohol **výrazným spôsobom obmedziť suverenitu Slovenskej republiky**, nakoľko návrh Dohody je v kľúčových otázkach partnerstva nevyvážený, vágny a eufemickými vyjadreniami umožňuje zásah do práv chránených Ústavou SR. Niektoré formulácie Dohody umožňujú viaceré výklady, jej jazykové verzie nie sú absolútne totožné a nie je zrejmé, ako sa bude postupovať v prípade sporu, kde absentuje nezávislý mechanizmus riešenia (prípadných) sporov. Nikto nevysvetľuje, ako sa teda vyriešia prípadné spory, ak sa strany nedohodnú, alebo ak dôjde ku škodám na životoch alebo majetku, a to za situácie, kde je nepochybné, že strany Dohody od jej počiatku nemajú z hľadiska ich ekonomickej a vojenskej sily rovnaké postavenie.

Predkladateľ nevysvetľuje, prečo občania Slovenskej republiky (príslušníci ozbrojených zborov, ich rodinní príslušníci, atď.) nemajú ani približne **rovnaké postavenie**, ako subjekty americkej strany a vo svetle návrhu Dohody sú z hľadiska práv a povinností občanmi „druhej kategórie“, nakoľko dohoda je formulovaná vo výrazný neprospech občanov Slovenskej republiky. Napokon, v návrhu Dohody absentuje akýkoľvek prvok (medzinárodne uznávaného princípu) **reciprocity**.

Návrhom Dohody by sa mali vytvoriť podľa jej prílohy dve lokality (vojenské letiská) úplne pod kontrolou ozbrojených síl amerického partnera na výsošnom území Slovenskej republiky, **kde slovenská strana sa podľa návrhu má vzdať výkonu štátnej moci spočívajúcej v kontrole pohybu osôb, techniky, majetku, kapitálu, má súhlasiť so zásahom do vlastníckych práv, vzdáva sa hmotnoprávnej a procesnoprávnej trestnej a inej jurisdikcie, čím dochádza k stretu práv upravených Ústavou SR a právom EÚ**. S poukazom na uvedené si dovoľujeme vyjadriť názor, že ide o tak **zásadné otázky verejného záujmu**, o ktorých by v zmysle Ústavy SR mala rozhodnúť verejnosť referendum, tak ako to predpokladá v čl. 93 ods. (2) Ústava SR:

„Referendom sa môže rozhodnúť aj o iných dôležitých otázkach verejného záujmu.“

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti, generálna prokuratúra dáva k návrhu Dohody ako celku negatívne stanovisko a túto odmieta pre jej jednostranné, nevýhodné podmienky, ktoré môžu ohroziť suverenitu Slovenskej republiky a tiež pre možný rozpor s Ústavou SR a právom EÚ.

Návrh Dohody v aktuálnom znení preto navrhujeme odmietnuť (tzv. variant nula). Podrobnosti a ďalšie dôvody, ako aj súvisiace okolnosti, sú ďalej uvedené v rámci pripomienok k jednotlivým článkom návrhu Dohody.

Táto pripomienka je zásadná.

K jednotlivým ustanoveniam:

2. K čl. 2 ods. 3 - Z:

V uvedenom prípade návrh Dohody ide nad rámec zmluvy NATO SOFA vo vzťahu k rozšíreniu okruhu osôb definovaných ako „civilná zložka“, **chýba bližšia definícia pojmu neslovenská nekomerčná organizácia** (napr. organizácia v rámci pôsobnosti rezortu Ministerstva obrany USA, vlády USA, resp. iných organizácií a pod.). Rovnako je vágny ich účel, a to „*blaho, morálka a vzdelávanie ozbrojených síl USA*“. Je nutné podotknúť, že pod pojem vzdelávania, morálky, či blaha, je možné subsumovať široký rozsah činností, vrátane činností spravodajských služieb a pod.

Máme za to, že nie je nutné rozširovať všeobecné ustanovenia zmluvy NATO SOFA vo vzťahu k obsahu pojmu „civilná zložka“, nakoľko táto je dostatočne definovaná a uvedené navrhujeme vypustiť z obsahu návrhu Dohody.

Táto pripomienka je zásadná.

3. K čl. 2 ods. 4 - Z:

Ide o negatívne vymedzenie fyzických a právnických osôb, ktorých jediným kvalifikačným znakom je zmluvný vzťah s ozbrojenými silami USA. Teda v danom prípade by mohlo ísť o fyzické a právnické osoby aj iného - tretieho štátu v prípade, ak tieto majú zmluvný vzťah s Ministerstvom obrany USA. Preto navrhujeme v ďalších rokovaniach precizovať uvedené ustanovenie, a to napr. „...zahŕňa neslovenské fyzické osoby ako aj neslovenské právnické osoby s trvalým pobytom alebo sídlom v jurisdikcii USA ich zamestnancov, ktorí...“.

Táto pripomienka je zásadná.

4. K čl. 3 ods. 1 - Z:

V čl. 3 ods. 1 návrhu Dohody navrhujeme doplniť text prvej vety, a to za slová „rozmiestnený materiál“ vložiť slová „zbrane, ťažké vybavenie (bojová technika) a nebezpečný materiál“.

V čl. 3 ods. 1 návrhu Dohody navrhujeme doplniť text o tretiu vetu: „Ozbrojené sily USA na územie SR nesmú prepravovať, rozmiestňovať, skladovať a používať jadrové, chemické a biologické zbrane“. Slovenské orgány majú právo na území SR dodržiavanie tohto zákazu kedykoľvek kontrolovať, a to bez predchádzajúceho súhlasu ozbrojených síl USA na základe predchádzajúceho oznámenia“.

Táto pripomienka je zásadná.

5. K čl. 3 ods. 2 - Z:

V čl. 3 ods. 2 sa navrhuje kreovať dva typy zariadení a priestorov. Zariadenia a priestory by mali byť výlučne pod správou ozbrojených síl USA, kde nebude mať prístup zástupca SR a spoločné zariadenia a priestory, kde vstup slovenských orgánov bude „koordinovaný“.

Sme toho názoru, že súčasťou zmluvnej dohody by mal byť záväzok ozbrojených síl USA umožniť na území Slovenskej republiky, ako zvrchovanému štátu, bezodkladne vstup aj do zariadení uvedených v prvej vete - *slovenskému výkonnému zástupcovi*, prípadne by sa mal bližšie špecifikovať postup tohto vstupu,

oprávnenia výkonného zástupcu vo vzťahu k utajovaným skutočnostiam, kontroly druhu a počtu určených zbraní, ako je nižšie uvedené a pod.

Uvedené **odôvodňuje** proklamovaná **suverenita SR a Ústava SR**. Obdobne v druhej časti vety slovenské orgány by mali mať vstup do spoločných zariadení a priestorov bezpodmienečný a nie viazaný na „koordináciu“ s ozbrojenými silami USA, nakoľko by malo ísť o spoločné zariadenia a priestory, kde slovenské orgány budú riadne vykonávať svoju činnosť.

Táto pripomienka je zásadná.

6. K čl. 3 ods. 3 - Z:

V čl. 3 ods. 3 návrhu Dohody navrhujeme doplniť text o ďalšiu vetu, v ktorej bude vyjadrené, že slovenské orgány (ako vyjadrenie suverenity štátnej moci Slovenskej republiky) majú právo na výsostnom území Slovenskej republiky skontrolovať rozmiestnený materiál USA, a to v čase a rozsahu určenom po predchádzajúcej dohode s ozbrojenými silami USA.

Ide o právo výkonu suverenity a zvrchovanosti štátu, kde žiadny suverénny štát by nemal dovoliť, aby cudzie ozbrojené zbory na jeho území skladovali vojenský a iný materiál bez možnosti výkonu štátnej moci spočívajúcej v kontrole množstva uvedeného materiálu, resp. tak, ako sa navrhuje Dohodou, aby bolo zamedzené právu Slovenskej republiky na kontrolu vojenského materiálu uskladneného na území Slovenskej republiky cudzou mocou, hoci aj spriateleneho štátu a člena NATO.

Pokiaľ ide o zabezpečenie prístupov na pozemky, vrátane tých v súkromnom vlastníctve, išlo by o nepatričné a nedovolené zásahy do ústavných práv a práva EÚ, ktorým je Slovenská republika viazaná a pred ktorým bilaterálna dohoda nemôže mať prednosť. Nie je riešená otázka princípu čo najmenej invazívneho zásahu a tak isto ani otázka odplaty za prístup, resp. užívanie pozemkov a zariadení, náhrada škody a pod. pre dotknuté fyzické osoby a právnické osoby. Z poslednej vety tiež vyplýva bezplatne užívanie majetku, ktorý nie je vo vlastníctve SR, ale iných - tretích subjektov.

Uvedeným ustanovením by sa Slovenská republika zaviazala obmedziť výkon vlastníckych práv nielen samosprávy, ale aj fyzických a právnických osôb.

Z čl. 3 ods. 3 navrhujeme vypustiť písm. b), nakoľko ozbrojené sily USA nemôžu vyžadovať, hoci len dočasný prístup a využitie súkromných pozemkov a zariadení fyzických a právnických osôb SR bez primeranej náhrady. Ide o hrubý rozpor s Ústavou SR a právom EÚ, ak by orgány cudzieho štátu mali mať možnosť zasahovať do vlastníckych práv fyzických a právnických osôb v Slovenskej republike.

Zároveň v čl. 3 ods. 3 navrhujeme vypustiť vetu „*Toto sprostredkovanie sa vykoná bez toho, aby ozbrojeným silám USA alebo dodávateľom USA vznikli náklady*“. Tieto by v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou nepochybne musela znášať Slovenská republika.

Táto pripomienka je zásadná.

7. K čl. 3 ods. 5 - Z:

„Slovenská republika poskytne, bez nájomného alebo podobných nákladov pre ozbrojené sily USA, všetky dohodnuté zariadenia a priestory vrátane tých, ktoré spoločne používajú ozbrojené sily USA a Ozbrojené sily SR“.

Z verejne dostupných zdrojov vyplýva, že niektoré pôsobiská ozbrojených síl USA v EÚ podliehajú spolu veleniu domáceho štátu, rovnako aj štandardnému nájmu za využívanie prenajatých priestorov.

Je predmetom ďalšej diskusie bezodplatnosť užívania dohodnutých zariadení a priestorov vrátane súkromných pozemkov uvedených v čl. 3 návrhu Dohody. Navrhujeme komparovať obdobné zmluvy uzatvorené medzi vládou USA a vládami iných štátov, či bezodplatnosť je štandardom obdobných zmlúv. Uvedené predpokladá dlhšiu a hlbšiu prípravu/analýzu.

Táto pripomienka je zásadná.

8. K čl. 3 ods. 6 - Z:

Uvedené znenie umožňuje druhej strane vykonávať stavebné činnosti bez ohľadu na postoj zástupcov SR, čím by mohol nastať stav úpravy nehnuteľností bez vedomia vlastníka nehnuteľnosti. Slová „V koordinácii so slovenským výkonným zástupcom“ navrhujeme nahradiť slovami „So súhlasom slovenského výkonného zástupcu a vlastníka nehnuteľnosti“.

Táto pripomienka je zásadná.

9. K čl. 3 ods. 10 - Z:

„Slovenský výkonný zástupca podporí úsilie ozbrojených síl USA v týchto realizáciách získaním potrebných slovenských oprávnení a povolení na takúto výstavbu, zmeny a zlepšenia, ktoré sa realizujú zo strany ozbrojených síl USA alebo v ich mene. Ozbrojené sily USA alebo dodávatelia USA poskytnú na požiadanie slovenského výkonného zástupcu všetku relevantnú, potrebnú a uvoľniteľnú dokumentáciu na získanie týchto oprávnení a povolení. Tieto oprávnenia a povolenia sa vydajú bez toho, aby ozbrojeným silám USA alebo dodávateľom USA vznikli náklady.“.

V zmysle našej pripomienky k čl. 5, ide o rozpor medzi čl. 5 ods. 2 a 3 a čl. 3 ods. 5 návrhu Dohody, podľa ktorého sa Slovenská republika zaviazala poskytnúť nehnuteľnosti bezodplatne, a na druhej strane, v prípade ich zhodnotenia druhou stranou, sa má konzultovať „náhrada za vzájomne určenú zostatkovú hodnotu vylepšení alebo výstavby, ktoré uskutočnili Spojené štáty“, čím sa návrh Dohody snaží zmluvne vyjadriť záväzok protistrany, ktorou je Slovenská republika, uvedené zhodnotenie v rámci náhrady určenej USA, preplatiť.

Táto pripomienka je zásadná.

10. K čl. 4 ods. 1 - Z:

„Pri plnom rešpektovaní suverenity a zákonov Slovenskej republiky môžu ozbrojené sily USA prepravovať, rozmiestňovať a skladovať obranné zariadenia, zásoby a materiál (ďalej len „rozmiestnený materiál“) v dohodnutých zariadeniach a priestoroch a na iných miestach podľa vzájomnej dohody. Strany alebo ich výkonní zástupcovia konzultujú činnosti podľa tohto článku v potrebnom rozsahu.“

Ide o veľmi široký, vágny pojem (obránné zariadenia, zásoby a materiál). Predmetom dohody by mala byť presnejšia špecifikácia druhu zbraní, ich typové označenie s dôrazom na to, či ide o konvenčné zbrane, jadrové zbrane a pod., prípadne tiež exaktné vylúčenie vybraných typov vojenského materiálu a zbraní podľa platných medzinárodných zmlúv (napr. chemické, biologické zbrane, kazetové bomby, atď.) a tiež v kontexte zabezpečenia strategickej bezpečnosti SR z pohľadu výskytu konkrétnych typov vojenského materiálu a zbraní na území SR (zvýšenie rizika pre cieľené zneškodnenie takýchto skladov v prípade vojenského konfliktu z vonku).

Tak isto by mali mať slovenské orgány možnosť určiť maximálny počet zbraní a konkrétne typy, či druhy, ktoré sa budú nachádzať na jej území. Z uvedeného dôvodu navrhujeme predmetný odsek doplniť slovami: „*Minister obrany SR s predchádzajúcim súhlasom vlády SR určí druh, typ a maximálny počet zbraní, ktoré môžu ozbrojené sily USA prepravovať, rozmiestňovať a skladovať na území SR*“. Samotný pojem „zbraní“ bude nadväzovať na presnú špecifikáciu určenú podľa prvej vety. Je to potrebné aj vzhľadom k zvýšeniu rizika v situácii, ak by v budúcnosti vznikol vojenský konflikt. Útoky zo strany nepriateľa sú vždy zamerané na ciele v určitej postupnosti, od infraštruktúry, inžinierskych sietí, vojenských základní podľa druhu vojenských zariadení na nich umiestnených (nosiče – skladiská jadrových zbraní a pod.). Môže to mať vplyv na predpoveď možných cieľov útoku nepriateľa na územie Slovenskej republiky a teda možnosť predvídať potrebné akcie slovenských orgánov (napr. prípravy na evakuáciu obyvateľstva z ohrozených zón, posilnenie skladísk civilnej obrany určitými prostriedkami a pod.). Uvedené považujeme za zásadnú podmienku v záujme ochrany obyvateľstva.

Táto pripomienka je zásadná.

11. K čl. 4 ods. 2 a 3 - Z:

K čl. 4 ods. 2 ktorý znie: *„Ozbrojené sily USA vopred informujú slovenského výkonného zástupcu o typoch, množstvách a harmonogramoch dodávok tohto rozmiestneného materiálu, ktorý majú ozbrojené sily USA v úmysle prepraviť alebo rozmiestniť na území Slovenskej republiky, ako aj o dodávateľoch USA, ktorí takéto dodávky uskutočňujú.“*

V danom odseku navrhujeme určiť lehotu na informovanie slovenského výkonného zástupcu, napr. 30 kalendárnych dní vopred.

Ďalej, v nadväznosti na možnosť neobmedzeného práva na vývoz materiálu z územia Slovenskej republiky v zmysle znenia čl. 4 ods. 1 a ods. 3, je nutné (prehľad pohybu materiálu) zakotviť povinnosť zmluvnej strany informovať slovenského výkonného zástupcu aj o vývoze materiálu z územia SR, a teda uvedený odsek navrhujeme doplniť vetou: *„Ozbrojené sily USA vopred v lehote najmenej troch kalendárnych dní informujú slovenského výkonného zástupcu o typoch, množstvách a harmonogramoch vývozu rozmiestneného materiálu, ktorý sa má vyviezť z územia Slovenskej republiky.“*

K čl. 4 ods. 3: *„Rozmiestnený materiál ozbrojených síl USA a zariadenia alebo ich časti určené na skladovanie takéhoto rozmiestneného materiálu budú využité výlučne na použitie ozbrojenými silami USA. Ozbrojené sily USA budú mať výlučnú kontrolu nad prístupom k takémuto rozmiestnenému materiálu, jeho používaním a nakladaním s ním a budú mať neobmedzené právo kedykoľvek takýto rozmiestnený materiál vyviezť z územia Slovenskej republiky.“*

Tento odsek uprednostňuje právo na kontrolu len jednej zmluvnej strane a preto máme za to, že v rámci vyváženia vzájomných práv je nutné slovenskému výkonnému zástupcovi, resp. inému inšpekčnému orgánu, umožniť kedykoľvek, bezodkladne a s úplným prístupom vykonať kontrolu zbraní, resp. určitého druhu zbraní (napr. jadrových, tak ako to vyplýva z aplikovateľných medzinárodných zmlúv).

USA ako zmluvná strana to akceptovala v obdobných zmluvách uzatvorených s inými štátmi (napr. Turecko – kontrola jadrových zbraní zo strany tureckých orgánov).

Z tohto dôvodu navrhujeme v odseku 3 pripojiť vetu, ktorá znie: *„Slovenský výkonný zástupca, resp. iný subjekt určený vládou SR, môže kedykoľvek, bez udania dôvodu vykonať kontrolu rozmiestneného materiálu, jeho používanie a nakladanie s ním v dohodnutých zariadeniach a priestorov alebo ich častí, ktoré boli poskytnuté na výhradné použitie ozbrojenými silami, alebo spoločne používanými ozbrojenými silami USA a Ozbrojenými silami SR.“*. Súčasne navrhujeme vypustiť v druhej vete

slovo „výlučnú“. Závažné porušenie Dohody by malo byť dôvodom na jej vypovedanie pred lehotou 10 rokov.

Táto pripomienka je zásadná.

12. K čl. 5 ods. 2 - Z:

„Ozbrojené sily USA vrátia ako výhradný a nezaťažený majetok Slovenska akékoľvek dohodnuté zariadenie alebo priestor alebo akúkoľvek ich časť vrátane budov, nepremiestniteľných stavieb a montovaných sústav postavených ozbrojenými silami USA, hneď ako ich ozbrojené sily USA prestanú používať, a v prípade, že Spojeným štátom tým nevzniknú žiadne náklady. Strany alebo ich výkonní zástupcovia budú vzájomne konzultovať podmienky vrátenia akéhokoľvek dohodnutého zariadenia alebo priestoru vrátane náhrady za vzájomne určenú zostatkovú hodnotu vylepšení alebo výstavby, ktoré uskutočnili Spojené štáty.“

Tento odsek je v zrejmom rozpore s čl. 3 ods. 5 návrhu Dohody, v zmysle ktorého sa Slovenská republika zaviazala poskytnúť nehnuteľnosti bezodplatne, a na druhej strane v prípade ich zhodnotenia druhou stranou je povinnosť uvedené zhodnotenie preplatiť. Tak isto nie je riešená otázka náhrady škody na majetku Slovenskej republiky, ak užívaním nad mieru obvyklú okolnostiam dôjde k znehodnoteniu majetku Slovenskej republiky, prípadne k dlhodobej ekologickej škode (napr. z úniku látok, ktoré budú dlhodobo nepriaznivé pre prírodu a zdravie človeka, napr. v rámci „skládky“), teda druhá zmluvná strana nie je viazaná náhradou takto znehodnoteného majetku. Uvedené je potrebné do návrhu Dohody doplniť.

Táto pripomienka je zásadná.

13. K čl. 6 ods. 2 - Z:

1. V čl. 6 ods. 2 prvej vete navrhujeme pripojiť tieto slová:

„v priestoroch a zariadeniach na území Slovenskej republiky uvedených v prílohe (A) k tejto Dohode a v takých ďalších zariadeniach a priestoroch na území Slovenskej republiky, ktoré môže Slovenská republika poskytnúť v budúcnosti na základe vzájomnej písomnej dohody“.

Pôvodné ustanovenie je pomerne nejasné a nejednoznačné, umožňujúce viaceré výklady, predovšetkým čo sa týka časti prvej vety čl. 6 ods. 2 návrhu Dohody „sú oprávnené vykonávať všetky práva a právomoci nevyhnutné pre operačné riadenie ozbrojenými silami USA na účel ich prístupu a využívania dohodnutých zariadení a priestorov vrátane prijímania vhodných opatrení na obranu, udržanie alebo obnovenie poriadku a na ochranu ozbrojených síl USA, dodávateľov USA a závislých osôb“. Z textu nie je zrejmé, do akej miery a či aj mimo priestorov

a zariadení má mať americká armáda právo „vykonávať všetky práva a právomoci“, v rámci vojenských operácií a činností aj na inom území ako sú letecké základne Sliač a Kuchyňa.

2. Čl. 6 ods. 2 navrhujeme doplniť treťou vetou, ktorá znie:

„Opatrenia na prístup a využívanie dohodnutých zariadení a priestorov vrátane prijímania vhodných opatrení na obranu, udržanie alebo obnovenie poriadku a na ochranu ozbrojených síl USA, dodávateľov USA a závislých osôb mimo priestorov a zariadení na území Slovenskej republiky uvedených v prílohe A k tejto Dohode zabezpečuje Slovenská republika (zabezpečujú slovenské orgány) na základe ich koordinácie s ozbrojenými silami USA“.

Na základe uvedenej úpravy by bol zrejмый rozsah právomoci ozbrojených síl USA a neboli by možné a prípustné viaceré výklady uvedeného ustanovenia.

Táto pripomienka je zásadná.

14. K čl. 7 ods.1 - Z:

Odsek 1 navrhujeme vypustiť a problematiku spolupodpisovania ponechať na štandardnú úpravu zmluvy NATO SOFA [čl. III ods. 2 písm. b) SOFA anglickej jazykovej verzie, resp. čl. 3 bod 2 písm. b) slovenskej jazykovej verzie zverejnenej Oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 324/1997 Z. z.].

Slovenská republika ako suverénny a zvrchovaný štát by mal mať kontrasignáciu pri presune príslušníkov druhej zmluvnej strany, a teda prehľad o množstve, počte a pohybe príslušníkov a civilnej zložky ozbrojených síl USA. Dokonca je tu žiadúca uvedená kontrasignácia slovenským zástupcom.

Zámer predkladateľa nie je zrejмый, neexistujú žiadne rozumné dôvody na definovaný postup, nie je zodpovedné a u suverénneho štátu akceptovateľné, ani v súlade s jeho bezpečnostnou politikou, aby právo na vstup a výstup podľa čl. 7 návrhu Dohody na územie Slovenskej republiky mali mať osoby – príslušníci ozbrojených síl USA iba na základe ich (cudzojazyčného) rozkazu (ktorého právny režim, ani forma slovenskej strane nie je známa), vyhotoveného iba v anglickom jazyku. Slovenská republika by v opačnom prípade stratila akýkoľvek vplyv na prítomnosť akéhokoľvek množstva vojakov, materiálu, techniky síl cudzieho štátu na území Slovenskej republiky, hoci ide o spriatelenú krajinu a člena NATO.

Táto pripomienka je zásadná.

15. K čl. 7 ods. 2 - Z:

„V súlade s NATO SOFA nebude Slovenská republika požadovať pasy alebo víza na vstup na územie a výstup z územia Slovenska pre príslušníkov ozbrojených síl, ktorí sú držiteľmi požadovaného preukazu totožnosti a platného rozkazu na presun. Okrem toho Slovenská republika nebude požadovať víza na vstup na územie alebo výstup z územia Slovenskej republiky pre príslušníkov civilnej zložky, závislé osoby a dodávateľov USA, ktorí sú držiteľmi platného cestovného pasu a identifikačného preukazu Ministerstva obrany USA, rozkazu na presun alebo poverenia vydaného príslušným orgánom Spojených štátov potvrdzujúcich ich status.“

Navrhujeme vypustiť slová „a dodávateľov USA“, a to z dôvodu nepresnej špecifikácie týchto osôb (viď text pripomienky k čl. 2 ods. 4) a nahradiť ju textom v súlade s čl. 3 ods. 2 a 3 zmluvy NATO SOFA.

Sme názoru, že v súčasnej dobe neexistuje žiadny naliehavý alebo iný závažný dôvod na inú úpravu, než je uvedená v NATO SOFA.

Táto pripomienka je zásadná.

16. K čl. 7 ods. 3 - Z:

Navrhujeme doplniť štvrtú vetu, ktorá by upravovala, že v rámci suverenity štátnej moci Slovenskej republiky, slovenské orgány vedú evidenciu osôb, ktorým bolo vydané potvrdenie o pobyte, a to vrátane skončenia ich pobytu na území Slovenskej republiky.

Táto pripomienka je zásadná.

17. K čl. 8 ods. 3 - Z:

V odseku 3 prvej vete navrhujeme pripojiť tieto slová: „a to do 90 kalendárnych dní od predloženia vyúčtovania vynaložených nákladov slovenským výkonným zástupcom druhej strane.“

V tejto súvislosti poskytne Slovenská republika ozbrojeným silám USA rovnako výhodné podmienky, ako poskytuje Ozbrojeným silám Slovenskej republiky, oslobodené od daní, poplatkov alebo podobných úhrad v súlade so vzájomne stanovenými postupmi.

Uvedeným doplnením sa len technicky určí lehota na plnenie.

Táto pripomienka je zásadná.

18. K čl. 9 ods. 1 - Z:

Návrh Dohody považujeme za nelogický aj v požiadavke, aby slovenské orgány na jednej strane mali uznávať registráciu a udeľovanie preukazov vojenskými a civilnými orgánmi USA na motorové vozidlá a prívesy ozbrojených síl USA, ktoré sú v osobnom vlastníctve alebo prevádzke členov ozbrojených síl a ich civilného personálu, dodávateľov USA a závislých osôb a zároveň sa v návrhu Dohody vyžaduje, aby na žiadosť orgánov ozbrojených síl USA slovenské orgány vydávali bezplatne poznávacie značky pre služobné, netaktické vozidlá a civilné poznávacie značky, ktoré sa nebudú odlišovať od poznávacích značiek vydaných slovenským obyvateľom, pre súkromné motorové vozidlá príslušníkov ozbrojených síl, dodávateľov USA a závislé osoby.

Takáto úprava je v zásadnom rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o služobné, netaktické vozidlá a civilné vozidlá, tie predsa majú svoje vlastné - americké poznávacie značky.

Ozbrojené sily USA nemôžu mať na území SR (na základe ich žiadostí v zmysle návrhu) také postavenie, ako majú pri používaní služobných a civilných poznávacích značiek slovenské bezpečnostné orgány (napr. Slovenská informačná služba, Vojenské spravodajstvo, polícia Slovenskej republiky a pod.).

Tretia veta čl. 9 ods. 1 návrhu Dohody je zrejme nesprávna v tom, že by registráciu a postup pri vydávaní preukazov k motorovým vozidlám (teda aj k civilným evidenčným značkám – „ŠPZ“ vozidiel) zo strany Slovenskej republiky mala vykonávať Vojenská polícia Slovenskej republiky, nakoľko takéto oprávnenia má a toto zabezpečuje v zmysle platnej právnej úpravy Policajný zbor Slovenskej republiky.

Táto pripomienka je zásadná.

19. K čl. 9 ods. 2 - Z:

Znenie čl. 9 ods. 2 je nejasné „*USA prijímú primerané bezpečnostné opatrenia vo vzťahu k motorovým vozidlám a prívesom, ktoré registrovali alebo povolili alebo ktoré používajú ozbrojené sily USA na území Slovenskej republiky*“, nakoľko je príliš vágny a z neho nevyplýva, čo predkladateľ daným ustanovením sleduje. Napríklad, čo sa rozumie textáciou „*prijímú primerané bezpečnostné opatrenia*“.

Bolo by vhodné, aby predkladateľ vysvetlil, čo sa daným ustanovením autor snaží vyjadriť a doceliť a aká je podstata jeho zámeru pri predmetnom ustanovení.

Zároveň tu chýba vyjadrenie povinnosti pre ozbrojené sily USA dodržiavať pravidlá a predpisy o cestnej premávke platné na území SR, keď už je upravená povinnosť dodržiavania zákonov o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel.

Táto pripomienka je zásadná.

20. K čl. 10 - Z:

K čl. 10 navrhujeme nové znenie ods. 4:

„Ozbrojené sily USA poskytnú slovenským orgánom vzory jednotlivých druhov preukazov oprávňujúcich držiteľa na vedenie vozidiel, plavidiel alebo lietadiel.“

Jedná sa o technickú úpravu za účelom zjednodušenia prípadnej kontroly preukazov zo strany slovenských orgánov v rámci nového odseku.

Táto pripomienka je zásadná.

21. K čl. 11 - Z:

Nadpis čl. 11 návrhu Dohody navrhujeme upraviť takto:

„Pohyb lietadiel, plavidiel, vozidiel, zbraní, ťažkého vybavenia a nebezpečných materiálov“.

Čl. 11 ods. 1 návrhu Dohody navrhujeme doplniť treťou vetou, v ktorej bude uvedená povinnosť ozbrojených síl USA vopred oznámiť slovenským orgánom vstup na územie SR a výstup z územia SR u každého lietadla, plavidla a vozidla prevádzkovaného ozbrojenými silami USA a osobitne aj lety lietadiel vo vzdušnom priestore SR, ktoré nesmú ohrozovať alebo sťažovať civilnú leteckú prepravu vo vzdušnom priestore SR.

V čl. 11 ods. 4 navrhujeme za prvú vetu vložiť vetu, v ktorej bude vyjadrené, že ozbrojené sily USA sú povinné vopred oznámiť slovenským orgánom vstup, prepravu a výstup zbraní, ťažkého vybavenia (bojovej techniky) a nebezpečných materiálov na území Slovenskej republiky, pričom slovenské orgány majú právo ich na území SR počas vstupu, prepravy a výstupe kedykoľvek skontrolovať.

V čl. 11 ods. 4 návrhu Dohody navrhujeme doplniť treťou vetou, v ktorej bude uvedené, že ozbrojené sily USA pri vstupe, preprave a výstupe nebezpečného materiálu musia dodržiavať právne normy platné na území SR.

Čl. 11 navrhujeme doplniť odsekom 5, v ktorom by sa vyjadrí, že ozbrojené sily USA na územie SR nesmú vstupovať s jadrovými, chemickými a biologickými

zbraňami, držať ich a prepravovať, pričom slovenské orgány majú právo na území SR dodržiavanie tohto zákazu kedykoľvek skontrolovať, a to bez predchádzajúceho súhlasu ozbrojených síl USA.

Táto pripomienka je zásadná.

22. K čl. 12 - Z:

K čl. 12 ods. 1 návrhu Dohody, ktorý znie: „*Slovenská republika uznáva osobitnú dôležitosť disciplinárnej kontroly ozbrojených síl USA nad jej príslušníkmi a vplyv, ktorý má taká kontrola na operačnú pripravenosť. Slovenská republika preto na žiadosť Spojených štátov a na podporu svojho záväzku o vzájomnej obrane týmto uplatňuje svoju suverénnu diskrečnú právomoc vzdať sa svojho prednostného práva na výkon trestnej právomoci podľa článku VII odseku 3 písm. c) NATO SOFA. V konkrétnych prípadoch trestných činov, ktoré majú pre Slovenskú republiku osobitný význam, môžu slovenské orgány toto vzdanie sa právomoci odvolať, a to písomným vyhlásením, ktoré sa predkladá príslušnému orgánu ozbrojených síl USA najneskôr do tridsiatich (30) dní od prijatia oznámenia uvedeného v odseku 2 tohto článku. Slovenské orgány môžu predložiť vyhlásenie aj pred prijatím tohto oznámenia.*”.

S uvedeným znením sa zásadne nestotožňujeme. Toto ustanovenie navrhujeme celé úplne vypustiť a nahradiť ho štandardom zmluvy NATO SOFA.

Neexistuje žiadny rozumný dôvod na vzdanie sa prednostného práva na výkon trestnej právomoci zo slovenskej strany, upraveného podľa článku 7 ods. 3 písm. c) NATO SOFA. Práve naopak, čl. 7 ods. 3 písm. c) NATO SOFA v dostatočnej miere a štandardným spôsobom poskytuje riešenie otázky trestnej právomoci. Podotýkame, že USA je súčasťou NATO a je rovnako predmetným „acquis NATO“ viazaná.

Právna úprava trestnej a disciplinárnej jurisdikcie medzi zmluvnými stranami by sa mala riadiť štandardne, a to čl. VII NATO SOFA, pričom uvedená úprava má viac znakov rovnoprávneho postavenia ako navrhovaná úprava, ktorou by došlo **k automatickému zbaveniu sa jurisdikcie Slovenskej republiky v prospech USA**, pričom treba mať na zreteli zvrchovanosť Slovenskej republiky.

Vzdanie sa trestnoprávnej jurisdikcie, tak ako to vyplýva z čl. 11 návrhu predmetnej dohody je **nebezpečným precedensom**, ktorý **nemá obdobu v histórii slovenského štátu**. Tak z predkladacej správy, ako ani zo samotnej Dohody nevyplýva, akým spôsobom chcú kompetentné orgány Slovenskej republiky chrániť Ústavou SR garantované práva fyzických osôb, štátnych občanov SR, v prípade porušovania trestnoprávnych noriem príslušníkmi ozbrojených síl USA nachádzajúcimi sa na území Slovenskej republiky. K takýmto prípadom došlo opakovane v iných krajinách, ktoré mali uzavreté obdobné zmluvy a Slovenská

republika by nemala byť k tak zásadným otázkam, ako sú otázky jurisdikcie ľahostajná a tam, kde je to náležité, mala by sa zo zverejnených prípadov iných krajín poučiť.

V čl. 12 ods. 2 je potrebná úprava uvedeného odseku vzhľadom na navrhované vypustenie čl. 12 ods. 1 z návrhu Dohody.

K čl. 12 ods. 5, ktorý znie: *„Na určenie, či údajný trestný čin bol následkom akéhokoľvek konania alebo opomenutia príslušníka ozbrojených síl USA pri výkone služobnej povinnosti podľa článku VII odseku 3 písm. a) bodu ii) NATO SOFA, je rozhodujúce osvedčenie vydané príslušným orgánom ozbrojených síl USA nachádzajúcim sa na území Slovenskej republiky, že k takémuto konaniu alebo opomenutiu došlo pri výkone služobnej povinnosti.“*

Uvedené navrhujeme vypustiť, nakoľko v prípade súbežnej jurisdikcie orgánov USA a orgánov SR by jednostranné vyhlásenie vydané príslušným orgánom ozbrojených síl USA zakladalo výlučnú príslušnosť orgánov ozbrojených síl USA, pričom v praxi môžu nastať prípady, kedy až priebežné, alebo koncové výsledky vyšetrovania môžu zodpovedať otázky, či protiprávne konanie súviselo s výkonom služobnej povinnosti. Rovnako by týmto úkonom mohli nastať rôzne komplikácie v trestných konaniach, či v krajnom prípade by mohla byť umelo obídená jurisdikcia slovenských orgánov.

Táto pripomienka je zásadná.

23. K čl. 12 ods. 4 - Z:

Čl. 12 ods. 4 návrhu Dohody navrhujeme doplniť o druhú vetu, v ktorej sa uvedie, že v trestných veciach príslušníkov ozbrojených síl USA podľa čl. 12 návrhu Dohody, v ktorých si slovenské orgány vyhradia svoju právomoc, nemôžu ozbrojené sily USA bez súhlasu slovenských orgánov, príslušníkov ozbrojených síl USA alebo závislé osoby, podozrivé zo spáchania trestnej činnosti, premiestniť z územia SR do cudziny.

Táto pripomienka je zásadná.

24. K čl. 12 - Z:

V čl. 12 návrhu Dohody navrhujeme doplniť nový odsek 7, v ktorom sa vyjadrí úmysel, že pre účely zabezpečovania súčinnosti ozbrojených síl USA a slovenských orgánov v oblasti trestnej právomoci bude vytvorený styčný slovenský (policajný/justičný) orgán, ktorý bude spolupracovať s príslušnými orgánmi ozbrojených síl USA vo veciach trestnej právomoci podľa čl. 12 ods. 1 návrhu Dohody, ktorý bude ozbrojeným silám USA a Slovenskej republike poskytovať súčinnosť a bude prostredníkom pri riešení prípadných sporov. Štatút styčného

slovenského (policajného/justičného) orgánu vydá alebo ho zmení minister obrany Slovenskej republiky (alebo iný určený orgán) na základe predošlého súhlasu americkej strany.

Táto pripomienka je zásadná.

25. K čl. 12 - Z:

V čl. 12 návrhu Dohody navrhujeme doplniť nový odsek 8, v ktorom sa uvedie a vyjadrí úmysel, že tam, kde Dohoda uvádza výkon trestnej právomoci pri spáchaní trestných činov per analogiam a v rozsahu, ako je možný a primeraný, sa ustanovenia aplikujú aj na výkon právomoci v oblasti priestupkov podľa právneho poriadku Slovenskej republiky.

Táto pripomienka je zásadná.

26. K čl. 13 ods. 2 - Z:

„Príslušník ozbrojených síl USA alebo závislá osoba, ktorú slovenské orgány vyšetrojú, alebo sa voči nej vedie súdne konanie, zotrvá alebo bude umiestnená pod kontrolu orgánov ozbrojených síl USA, ak o to tieto orgány požiadajú, až do ukončenia všetkých súvisiacich súdnych konaní (vrátane odvolacieho konania). V takýchto prípadoch orgány ozbrojených síl USA zaručia, aby sa na týchto konaniach zúčastnil príslušník ozbrojených síl a vynaložia maximálne úsilie na zabezpečenie prítomnosti príslušníka civilnej zložky alebo závislej osoby pred slovenskými orgánmi v konaní, ktoré môže vyžadovať prítomnosť tejto osoby. Ak sa slovenské súdne konania neukončia do jedného (1) roka od ich začatia, povinnosť orgánov ozbrojených síl USA podľa tohto odseku zaniká. Na žiadosť slovenských orgánov môže byť táto lehota predĺžená podľa dohody medzi orgánmi ozbrojených síl USA a príslušnými slovenskými orgánmi. Ozbrojené sily USA posúdia danú žiadosť s porozumením.“

Navrhujeme uvedené znenie úplne vypustiť. Inštitút väzby by sa mal riadiť jurisdikciou strany, ktorá realizuje trestné konanie v zmysle zásad čl. 7 zmluvy NATO SOFA (výlučná, resp. súbežná jurisdikcia).

Inak môže nastať dvojkoľajnosť spočívajúca v trestnom stíhaní realizovanom slovenskými orgánmi a „väzbou“ – umiestnením obvinenej osoby pod kontrolu orgánov ozbrojených síl USA, čo značne sťažuje konanie OČTK, resp. môže dôjsť k samotnému zmareniu trestného konania. Sú verejne známe prípady (Japonsko, Rumunsko), kde pri trestných činoch voči občanom týchto štátov boli páchatelia repatriovaní pred ukončením vyšetrovania, resp. vyšetrovanie bolo ukončené na území druhej zmluvnej strany s trestami nepomerne nízkymi oproti domácej právnej úprave a pod.

Táto pripomienka je zásadná.

27. K čl. 14 - Z:

K čl. 14 ods. 1 návrhu Dohody, ktorý znie: „*Orgány ozbrojených síl USA zodpovedajú za udržiavanie disciplíny a poriadku v ozbrojených silách USA a na tento účel môžu vykonávať policajné právomoci v dohodnutých zariadeniach a priestoroch alebo priestoroch, v ktorých sa inak môžu nachádzať ozbrojené sily USA, ako je stanovené v článku VII odseku 10 NATO SOFA. V oblastiach, ktoré spoločne využívajú ozbrojené sily USA a SR, sa príslušné orgány vo výkone dozoru policajných právomocí vzájomne koordinujú.*”

Uvedenú časť navrhujeme vypustiť, samotná úprava daná čl. VII ods. 10 zmluvy NATO SOFA je dostatočná. V prípade schválenia takto navrhovaného znenia bude rozšírená policajná právomoc orgánov ozbrojených síl USA z hľadiska miestnej príslušnosti na akékoľvek miesto na území SR pri zachovaní podmienky prítomnosti príslušníkov ozbrojených síl USA.

K čl. 14 ods. 2 návrhu Dohody: „*V úzkej koordinácii s príslušnými slovenskými orgánmi a s uznaním, že Slovenská republika má na svojom území výsostné právomoci v oblasti presadzovania práva, môžu ozbrojené sily USA povoliť využitie vojenskej polície ozbrojených síl USA na udržanie disciplíny a poriadku voči ozbrojeným silám USA v komunitách neďaleko vojenských zariadení a priestorov, v ktorých sa nachádzajú ozbrojené sily USA.*”

Uvedený odsek navrhujeme vypustiť ako celok, dôvodom okrem komentára k predchádzajúcemu odseku je aj nekonkrétnosť miesta daného pojmom „*v komunitách neďaleko vojenských zariadení*“. Z pohľadu prevádzkových vlastností leteckej techniky (s ohľadom na rýchlosť vrtuľníkov a lietadiel) je pojmom „*neďaleko vojenských zariadení*“ možné v rámci desiatok minút obsiahnuť fakticky komunity kdekoľvek na celom území Slovenskej republiky.

Táto pripomienka je zásadná.

28. K čl. 15 - Z:

K čl. 15 ods. 1 návrhu Dohody, ktorý znie: „*Príslušníci ozbrojených síl USA vrátane civilnej zložky sú vyňatí z konaní o občianskoprávnu náhradu škody alebo o uloženie správnej pokuty, ktoré vyplývajú z konania alebo opomenutia týchto osôb pri výkone ich služobných povinností. Takéto nároky môžu byť predložené a posudzované v konaní pred príslušnými slovenskými orgánmi v súlade s ustanoveniami článku VIII NATO SOFA.*”

V uvedenom ustanovení navrhujeme vypustiť slová „*občianskoprávnu náhradu škody alebo o*”.

Ide o ochranu nárokov pri vzniku škody na území Slovenskej republiky tretím domácim stranám (fyzické a právnické osoby). Aj keď zmluva NATO SOFA v článku 8 ods. 5 upravuje mechanizmus náhrady škody tretím osobám (nie vysielajúceho a prijímacieho štátu), formulácia „*Príslušníci ozbrojených síl USA vrátane civilnej zložky sú vyňatí z konaní o občianskoprávnu náhradu škody alebo o uloženie správnej pokuty*“. Takéto znenie vytvára možnosť neuplatnenia týchto nárokov.

K čl. 15 ods. 4 návrhu Dohody, ktorý znie: „*Príslušníci ozbrojených síl USA vrátane civilnej zložky nebudú postihovaní rozsudkom pre zmeškanie ani úkonmi, ktoré by poškodzovali ich záujmy, ak im služobné povinnosti alebo riadne schválená neprítomnosť dočasne bráni v účasti na občianskoprávnom konaní.*”

Uvedené ustanovenie navrhujeme vypustiť, ide o zachovanie princípu rovnosti strán, pričom napr. ustanovenia § 274 a § 278 Civilného sporového poriadku umožňujú v rámci voľnej úvahy súdu akceptovať včasnosť a vážnosť okolností ospravedlnenia strany konania ako napríklad proklamované služobné povinnosti s neprítomnosťou na území Slovenskej republiky.

Táto pripomienka je zásadná.

29. K čl. 17 - Z:

K čl. 17 ods. 1 návrhu Dohody, ktorý znie: „*Príslušníci ozbrojených síl USA a závislé osoby nie sú povinné na území Slovenskej republiky platiť žiadne dane vrátane DPH, poplatky, licenčné poplatky ani podobné poplatky z nákupu, vlastníctva, držby, používania, vzájomného prevodu, alebo prevodu v súvislosti s úmrtím, ich hmotného hnuťelného majetku dovezeného na územie Slovenskej republiky alebo tam nadobudnutého pre vlastnú osobnú potrebu. Oslobodenie od dane sa realizuje, ak je to možné, v mieste nákupu, alebo prostredníctvom vrátenia dane do tridsiatich (30) dní od podania žiadosti, v súlade so vzájomne dohodnutými postupmi stanovenými vo vykonávacom dojednaní. Príslušníci ozbrojených síl USA a závislé osoby, ktoré na území Slovenskej republiky vlastnia alebo používajú zariadenia na príjem zvukového a televízneho vysielania a zariadenia na internetové pripojenie, sú oslobodené od daní, poplatkov, licenčných poplatkov a podobných poplatkov spojených s takýmto používaním alebo vlastníctvom. Motorové vozidlá vo vlastníctve príslušníkov ozbrojených síl USA a závislých osôb budú oslobodené od slovenských cestných daní, registračných alebo licenčných poplatkov a podobných poplatkov, nie však od platenia mýta za používanie ciest, mostov a tunelov plateného širokou verejnosťou.*”

K uvedenému zneniu výhrada spočíva v tom, že sa zavádza dvojaký prístup v hrubom rozpore s ústavnými princípmi Slovenskej republiky. Nenamietame, že časť poplatkov a daní môže byť predmetom oslobodenia, nie však generálne oslobodenie „*príslušníkov ozbrojených síl USA a závislých osôb*“ od daní a poplatkov.

Nie je zrejmé prečo napr. vojaci, resp. ich rodinný príslušníci USA, ktorí v podstate budú vykonávať služobný pomer obdobný služobnému alebo pracovnému pomeru domáceho obyvateľstva, by nemali platiť DPH a pod. Predmetom ďalšieho posudzovania by mala byť presná špecifikácia jednotlivých daní a poplatkov, ktoré by neboli predmetom platieb s výstižným odôvodnením. Je potrebné uviesť, že aj táto formulácia ide nad rámec čl. 10 zmluvy NATO SOFA a to v prospech USA a v neprospech SR.

Táto pripomienka je zásadná.

30. K čl. 24 ods. 2 - Z:

V čl. 24 ods. 2 prvá veta znie: *„Zamestnávanie miestnych civilných zamestnancov ozbrojenými silami USA neukladá ozbrojeným silám USA žiadne povinnosti v súvislosti so slovenskými zákonmi o sociálnom zabezpečení.“*

Dovoľujeme si požiadať predkladateľa, aby špecifikoval (napr. v predkladacej správe alebo doložke vplyvov), kto a akým mechanizmom, bude za slovenských civilných zamestnancov zamestnaných na území Slovenskej republiky ozbrojenými silami USA uhrádzať platby spojené v súvislosti so súčasne platným systémom sociálneho poistenia v Slovenskej republike, nakoľko z návrhu vyplýva, že takého osoby americkou stranou, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie (nemocenské, starobné, invalidné poistenie), nebudú poistené.

Táto pripomienka je zásadná.

31. K čl. 26 - Z:

„Dodávatelia USA sú vyňatí zo slovenských zákonov a právnych predpisov pokiaľ ide o podmienky ich zamestnania na výkon práce podľa zmlúv s ozbrojenými silami USA a pokiaľ ide o udeľovanie licencií a registráciu podnikateľských subjektov výlučne v súvislosti s poskytovaním tovarov a služieb ozbrojeným silám USA na území Slovenska. Takíto dodávatelia USA sú oslobodení od všetkých daní, vrátane dane z príjmov právnických osôb, spotrebných daní a dane z pridanej hodnoty, vyplývajúcej výlučne z dodania tovaru alebo služieb ozbrojeným silám USA alebo z výstavby zariadení pre ozbrojené sily USA. Takíto dodávatelia USA tiež nebudú podliehať akémukoľvek druhu dane z príjmov alebo zo zisku zo strany Slovenskej republiky alebo jej územných celkov na tú časť ich príjmov alebo zisku, ktorá plynie zo zmluvy alebo zo subdodávateľskej zmluvy s ozbrojenými silami USA.“

Uvedené ustanovenie úplne zbavuje dodávateľa USA akejkoľvek povinnosti voči SR, pričom ako bolo uvedené v pripomienke k čl. 2 návrhu Dohody, nie je zrejmé právne postavenie a štát pôvodu dodávateľa USA. Obdobne nie je zrejmé, či

ide napr. o komerčné spoločnosti, pri ktorých by takto definované práva vytvárali nerovnoprávne postavenie vo vzťahu k slovenským fyzickým alebo právnickým osobám.

Uvedené ustanovenie je potrebné úplne modifikovať a precizovať, nakoľko je v rozpore nielen s daňovými princípmi SR ale potencionálne aj s veľkou reformou medzinárodného daňového systému, ktorý bol dokončený na pôde OECD v roku 2021, ktorým sa zabezpečilo, že nadnárodné spoločnosti budú od roku 2023 podliehať minimálnej sadzbe dane vo výške 15 %.

Ide o významnú dohodu, na ktorej sa dohodlo 136 krajín a jurisdikcií, ktoré predstavujú viac ako 90 % globálneho HDP nadnárodných spoločností na svete (vrátane strojárskych, či zbrojárskych spoločností, atď.), čím sa zabezpečí, že tieto firmy budú platiť **spravodlivý podiel na dani bez ohľadu na to**, kde pôsobia a vytvárajú zisky.

Táto pripomienka je zásadná.

32. K čl. 27 - Z:

K čl. 27 ods. 1, ktorý znie: „*Strany sa zaväzujú túto Dohodu vykonávať spôsobom, ktorý je v súlade s ochranou životného prostredia Slovenskej republiky a verejného zdravia a bezpečnosti, a že budú uplatňovať skôr preventívny než reaktívny prístup k ochrane životného prostredia, verejného zdravia, a to aj pokiaľ ide o choroby zvierat a rastlín, a k bezpečnosti. Na tento účel príslušné orgány Strán konzultujú a spolupracujú s cieľom zabezpečiť okamžité riešenie problémov, ktoré môžu nastať, aby sa zabránilo akémukoľvek trvalému poškodeniu životného prostredia alebo ohrozeniu verejného zdravia a bezpečnosti. Spojené štáty budú pri vykonávaní svojej politiky rešpektovať príslušné slovenské zákony o životnom prostredí, zdraví a bezpečnosti. Slovenská republika bude implementovať zákony, predpisy a normy o životnom prostredí, zdraví a bezpečnosti s náležitým ohľadom na zdravie a bezpečnosť ozbrojených síl USA, závislých osôb a dodávateľov USA.*”

V predposlednej vete navrhujeme slovo „rešpektovať“ nahradiť slovom „dodržiavať“. Význam termínu „rešpektovať“ je menej presný, značne vágny a neprimerane širší, ako termín „dodržiavať“. Naviac, poslednú vetu uvedeného odseku navrhujeme vypustiť.

Návrh by zaviazal SR ako zvrchovaný a suverénny štát k vytváraniu osobitného postavenia pri prijímaní noriem pre špecificky vyhradenú skupinu subjektov, pričom uvedené normy majú byť prijímané tak, aby bolo zohľadnené zdravie a bezpečnosť všetkých členov celej spoločnosti, teda vrátane záujmov všetkých jej obyvateľov.

Zdôrazňujeme len výhodnosť postavenia jednej zo zmluvných strán, čo by

mohlo vytvoriť východiskovú polohu na zmeny legislatívy v záujme ozbrojených síl USA (obmedzenie chráneného územia, zníženie jeho stupňa, národné parky a pod.).

Táto pripomienka je zásadná.

33. K čl. 28 ods. 1 - Z:

„Ozbrojené sily USA a dodávatelia USA budú môcť používať vodu, elektrickú energiu a ďalšie verejné služby na základe zmluvných podmienok, vrátane sadzieb alebo poplatkov, ktoré nie sú menej výhodné ako tie, ktoré majú za podobných okolností k dispozícii Ozbrojené sily SR alebo Slovenská republika, oslobodené od daní alebo iných vládnych poplatkov. Náklady ozbrojených síl USA sa budú rovnať ich pomernému podielu na používaní týchto verejných služieb.”

Obdobne ako v čl. 17 a 26 návrhu Dohody je potrebné sa uvedenou právnou úpravou zaoberať aj v nadväznosti na reciprocitu, eventuálne na vzájomné výhody s prihliadnutím na poskytované výhody ozbrojeným silám USA (napr. bezplatný nájom a pod.).

Jedna zmluvná strana disponuje benefitmi v plnej výške, a to na úkor druhej zmluvnej strany. Tak isto podľa čl. I písm. a) zmluvy NATO SOFA pojem „ozbrojené sily“ znamená personál patriaci k ozbrojeným silám. Vzniká tak pri výklade tohto pojmu otázka, či uvedené oslobodenie sa bude vzťahovať aj na personál a jeho súkromnú spotrebu, pri prípadnom prenájme, ubytovaní a pod. mimo objektov ozbrojených síl USA, tak ako sa navrhuje.

Táto pripomienka je zásadná.

34. K čl. 29 - Z:

K čl. 29 ods. 3, ktorý znie: *„Spory a iné otázky, ktoré podliehajú konzultáciám v zmysle tejto Dohody, sa nepredložia žiadnemu vnútroštátnemu súdu ani žiadnemu medzinárodnému súdu, tribunálu alebo podobnému orgánu, ani žiadnej inej tretej strane.”*

Uvedené ustanovenie vytvorí slepú uličku v prípade sporu medzi zmluvnými stranami. Ak nedôjde ku vzájomnému konsenzu strán, z hľadiska práva sa „zakonzervuje“ reálny sporový stav, ktorý bude jednou stranou trvale vyhodnotený ako stav protiprávny.

Nebude možné legálnymi prostriedkami vymôcť prípadné porušenie zmluvy, zmeniť jej obsah a pod. Keďže zmluva je asymetrická, uvedené môže následne byť výhodou pre druhú zmluvnú stranu, a to výhodou trvalou (počas účinnosti zmluvy). V danom prípade by bolo nanajvýš rozumné a potrebné vzájomne dohodnúť súdny

alebo rozhodcovský orgán a riešenie možných sporov a uvedenú formuláciu nahradiť v plnom znení.

Dávame do pozornosti, že Slovenská republika v minulosti nebola schopná sa vysporiadať a efektívne riešiť a vyriešiť ani tak malý a zanedbateľný spor (oproti súčasne posudzovanému predmetu Dohody), aký vznikol okolo otázky osadenia plotu americkej ambasády na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Predkladateľ návrhu Dohody zrejme vychádza z ničím nepodloženého predpokladu, že žiadny zmluvný spor, či nedorozumenie medzi slovenskou a americkou stranou na obdobie min. 10 rokov trvania dohody, nemôže vzniknúť a ani nevznikne, a to či pri prevádzke letísk americkou stranou, či iných činnostiach v zmysle návrhu Dohody. Otázkou je, či ide o rozumný a zodpovedný prístup vo veci riešenia verejného záujmu a v koho prospech.

Sme toho názoru, že otázka sporov by mala byť precizovaná tak, aby svojou jednoznačnosťou nabádala (pod hrozbou dohodnutého mechanizmu a sankcií) na dodržiavanie pravidiel prirodzeného, civilného a medzinárodného práva, ktorým je zásada „pacta sunt servanda“.

Táto pripomienka je zásadná.

35. K čl. 30 ods. 3 - Z:

„Počiatočné obdobie platnosti tejto Dohody je desať (10) rokov. Po počiatočnom období zostáva Dohoda platná, ale ktorákoľvek zo Strán ju môže vypovedať s 1-ročnou výpovednou lehotou písomným vyhlásením zaslaným druhej Strane diplomatickou cestou.“

Týmto sa ustanovuje nemožnosť vypovedania zmluvy v lehote prvých 10 rokov. Odsek 3 navrhujeme upraviť tak, aby táto možnosť existovala v prípade závažných alebo opakovaných porušení „acquis NATO“ a Dohody ktoroukoľvek zmluvnou stranou. Môžu nastať také závažné porušenia zmluvy stranami Dohody, že táto možnosť by mala byť zakotvená od počiatku existencie Dohody.

Táto pripomienka je zásadná.

36. Záver a úvahy k návrhu aktu de lege ferenda - O:

Záverom konštatujeme, že z celého textu návrhu Dohody ani ďalších pripojených podkladov ideovo nevyplýva, akým spôsobom má predmetná spolupráca prispieť k rozvoju obranných spôsobilostí, obranného plánovania a vojenského výcviku Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Predložený návrh bilaterálnej Dohody nepojednáva o žiadnych spoločných koordináciách, vzdelávaníach, školeniach, prípadne vojenských cvičeniach, výcvikoch. Tak isto v nej nie je zdôraznený záväzok

zmluvných strán na spoločnú obranu v prípade potreby nad rámec zmluvy NATO SOFA (jej protokolu a jej nadväzných dohôd), čo sa javí ako zásadný nepomer k benefitom druhej zmluvnej strany.

Cez prizmu ústavne definovaného postavenia prokuratúry Slovenskej republiky a ochrany chránených práv a národných záujmov Slovenskej republiky, si generálna prokuratúra dovoľuje vyjadriť právny názor, že návrh Dohody sa týka nepochybne dôležitých otázok, ktoré patria do oblasti verejného záujmu, ku ktorým v slovenskej spoločnosti za ostatné obdobie neprebehla v dostatočnej miere a rozsahu ani odborná, ani verejná (relevantná) diskusia, či už v rámci širokej odbornej verejnosti a/alebo rôznych subjektov, ktorých sa Dohoda svojimi ustanoveniami priamo týka alebo môže týkať.

Demokratický typ politického zriadenia, ku ktorému sa Slovenská republika zaviazala, pramení okrem iného z dvoch princípov, ktorými sú princíp uznania slobody a rovnosti občanov a princíp podriadenia sa menšiny väčšine, a to v rámci transparentnosti a otvorenosti verejnej správy pre občanov.

Napokon, aj moderná teória práva a rovnako aj teória štátneho (ústavného) práva vychádza z toho, že **štátna moc je mocou verejnou**. Vychádza tiež z toho, že táto verejná moc **patri občanom štátu**, ktorí vládnu prostredníctvom svojich volených zástupcov a že verejnú moc vykonávajú tak štátne orgány, ako aj orgány územnej a záujmovej samosprávy, či iné orgány, na ktoré štát preniesol oprávnenie rozhodovať o právach (právom chránených záujmoch) a povinnostiach iných osôb a tieto ich rozhodnutia sú štátnou mocou vynútiteľné.

Vzhľadom na demokratické usporiadanie Slovenskej republiky a to, že sa umožňuje dospelým občanom podieľať na chode štátu, čo zahŕňa aj **informovanosť občanov**, nie je zrejmé, či verejnosť/občania Slovenskej republiky boli v dostatočnom rozsahu a kvalite oboznámení so všetkými vyššie uvedenými aspektmi návrhu Dohody. Osobitne v tých aspektoch, kde sa zasahuje alebo potenciálne môže zasiahnuť do ich ústavných práv a či zároveň verejnosť/fyzické a právnické osoby a iné subjekty, boli/sú dostatočne uzrozmene s tým, k čomu by ich nimi volení zástupcovia, v zmysle jednotlivých častí dohody, jej prípadným schválením na obdobie minimálne 10 rokov (respektíve 11 rokov, vzhľadom na ročnú výpovednú lehotu), nevypovedateľne a právne záväzne zaviazali.

Niet pochyb, že ustanoveniami návrhu bilaterálnej Dohody, ktoré nie sú partnersky obojstranne vyvážené pre obe zmluvné strany a absentuje aj akýkoľvek prvok reciprocity, sa navrhuje potencionálne zasiahnuť do zvrchovaných oprávnení Slovenskej republiky, ako aj do práv a záujmov fyzických a právnických osôb Slovenskej republiky na obdobie najmenej 10 rokov (respektíve 11 rokov, vzhľadom na ročnú výpovednú lehotu).

Vzhľadom na uvedené, na absentujúci názor z diskusií odbornej ale aj širokej laickej verejnosti a toho, že historicky ide o „opakujúcu sa tému“, ako aj toho, že predmetná Dohoda sa týka dôležitých otázok verejného záujmu a volení zástupcovia občanov Slovenskej republiky by mali v rámci demokratických princípov reflektovať na názor a vôľu svojich (dostatočne informovaných) voličov - občanov Slovenskej republiky, prokuratúra Slovenskej republiky si dovoľuje zopakovať a vyjadriť právny názor, že návrh Dohody v predloženom znení má prvky, ktoré majú potenciál ohroziť zvrchovanosť Slovenskej republiky, ako aj ohroziť práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb na území a v jurisdikcii Slovenskej republiky a sú potenciálne v rozpore s Ústavou SR.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti a dopad návrhu bilaterálnej Dohody (zmluvy) na dôležité otázky verejného záujmu celej spoločnosti, na zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu, bolo by žiadúce, aby vláda Slovenskej republiky alebo prezidentka Slovenskej republiky, po skončení medzirezortného pripomienkového konania, využili svoje ústavné oprávnenia podľa čl. 125a ods. 2 Ústavy SR a podrobili návrh bilaterálnej Dohody ústavnému prieskumu.

generálny prokurátor Slovenskej republiky
v z. JUDr. Jozef Kandra
prvý námestník
generálneho prokurátora Slovenskej republiky